

Convorbiri literare – 150

La 1 martie, s-au împlinit 150 de ani de la înființarea la Iași a revistei *Convorbiri literare*, revistă a Societății Junimea, societate apărută cu trei ani mai devreme. Titlul revistei este propus de Iacob Negruzzi, care e și primul ei redactor, dar direcția – cum se știe – i-a dat-o Titu Maiorescu. Istoricul detaliat al publicației să-l lăsăm însă în seama lui Cassian Maria Spiridon, actualul director, care chiar îl publică în serial. Noi ne rezumăm aici să amintim un fapt care ține de istorie literară. Cum se știe, clasicii literaturii române de la Iași au apărut, din saloanele Casei Pogor și din paginile *Convorbirilor literare*. Destinul de un veac și jumătate al revistei a suferit urcușuri și coborâșuri, cutremure mai mari sau mai insignifiante, dar ea a rezistat în timp și acum este editată de Uniunea Scriitorilor din România. Personal, o citesc număr de număr de peste 40 de ani. De peste 20 de ani este condusă de Cassian Maria Spiridon și ea are o direcție fermă teoretică, de critică și istorie literară, completată cu literatură originală de înaltă calitate. Găsim număr de număr în paginile revistei toată scriitorimea de vârf din țară. Că suntem bucuroși sau invidioși de izbânzile publicației de la Iași, *Convorbiri literare*, trebuie să recunoaștem, continuă să fie un reper nu doar în revuistica literară de la noi, dar un reper în literatura română în general. (DAD)



Petroșaniul meu. Cartea întâi

Un volum antologic a apărut recent ca inițiativă a Consiliului Municipal Petroșani: *Petroșaniul meu. Cartea întâi* (Editura Autograf MJM, Craiova, 2017). Coordonatori sunt Ioan Lascu și Jean Băileșteanu, iar prefața este semnată de Tiberiu Iacob Ridzi, primarul orașului din Valea Jiului. Din cuvântul-înainte aflăm că avem de-a face cu o „carte-mozaic prin diversitatea textelor și a autorilor, o carte-muzeu prin valoarea documentară, afectivă, lirică și chiar științifică a unor texte, prin valoarea literară antologică (poezie, povestire, reportaj, dramă) a altor texte...” Autorii – unii în viață, alții trecuți în altă lume – care scriu aici despre Petroșani și despre Valea Jiului în general sunt, în ordine ...invers alfabetică: Jules Verne, Dumitru Velea, Gheorghe Truță, Nicoleta Tufiș, Lucian Strochi, Liviu Ioan Stoiciu, Sebastian Stanca, Constantin Stanca, Irina Sîrbu, Ion D. Sîrbu, Sorin Preda, Ioan Ponta, Anamaria Nedelcoff, Ironim Muntean, Lucia Muntean, Preot Traian Moșic, Nicolae Manolescu, Ioan Lascu, Adrian Jurca, Irina Horea, Ion Hirghiduș, Sorana Georgescu-Gorjan, Augustin Frățilă, Dumitru Augustin Doman, Nicolae Deleanu, Gilbert Danco, Dumitru Crudu, Loredana Cristea, Gabriel Coșoveanu, Gabriel Chifu, Isidor Chicet, Valeriu Butulescu, Petre Braiț, Ciprian Bolog, Geo Bogza, Marian Boboc, Jean Băileșteanu, Mihai Barbu, Ana Șoit. Mai trebuie menționate condițiile grafice de excepție ale cărții. (DAD)

Traducătoarea Janina Ianoși (12 iulie 1930 – 19 ianuarie 2017)

În luna ianuarie, la șase luni după stingerea din viață a soțului ei, profesorul, scriitorul și filosoful Ion Ianoși, a plecat dintre noi și doamna Janina Ianoși. Cultura română îi datorează în principal traduceri (peste 40 de titluri) din clasici ai literaturii ruse și germane precum: *Jurnalul* lui Lev Tolstoi, *Trandafirul de aur* de Konstantin Paustovski, *Proză* de Marina Țvetaieva, *Panta Rhei* de Vasili Grossman, *Cevengur* de Andrei Platonov, *Despre genealogia moralei* de Friedrich Nietzsche, *Apoteoza lipsei de temeieri* de Lev Șestov, *Contribuții la istoria religiei și filosofiei în Germania* de Heinrich Heine, *Germania și germanii* de Thomas Mann, ș.a.



Această enumerare foarte selectivă de titluri ale unor capodopere literare și filosofice spune totul despre anvergura culturală a traducătoarei. În ce mă privește mărturisesc că l-am descoperit pe Nietzsche prin *Despre genealogia moralei*, tradusă împreună cu Horia Stanca, cu o Postfață de Ion Ianoși. Mai vreau să adaug că în cele câteva vizite pe care le-am făcut familiei Ianoși în ultimii ani îmi spuneau îngrijorați că nu știu ce vor face unul fără celălalt și că pentru ei ideal ar fi să moară amândoi o dată. Dorința aproape că li s-a împlinit și sunt convins că așa discret cum a plecat dintre noi doamna Janina Ianoși, a făcut-o fără mari regrete. Știu că era credincioasă, de aceea cred că a murit cu speranța că îl va întâlni acolo Sus pe soțul ei.

LEONID DRAGOMIR
(Foto - AURA CHRISTI)

CEZAR PAUL-BĂDESCU – ÎNTRE LUMINIȚA ȘI ANA, MON AMOUR

Născut, crescut, școlit la Pitești, scriitorul Cezar Paul-Bădescu a trăit, de curând, unul dintre momentele de fericire categorică, rarismă, când simți că ai atins cerul cu degetul mic. A participat la Festivalul Internațional de Film de la Berlin, acolo unde "Ana, mon amour", ecranizarea romanului său, "Luminița, mon amour", a câștigat Ursul de Argint.

La mijloc de martie, la Biblioteca Județeană Argeș, Cezar Paul-Bădescu a vorbit despre cartea publicată, de Polirom, în 2006 și reeditată anul acesta și despre cât de mult l-a impresionat ea pe regizorul Călin Nezer, care s-a regăsit, bucătică ruptă, în Luminița lui Cezar. N-a mai stat pe gânduri și i-a propus să colaboreze la scenariu. Povestea de pe ecran se născuse deja în eter. Filmul, pentru al cărui montaj Dana Bunescu a obținut distincția de podium, rulează în cinematografe, din 3 martie.

Deși, din considerente de pronunție, Luminița a devenit Ana, structura supraetajată a trecut din carte în film. Parterul este ocupat de povestea de dragoste, pasională, răvășitoare, alunecând din trup în minte și clatinându-se cu mintea înapoi în trup. La primul etaj, locuiesc vulnerabilitățile, dependențele, viciile subtile de personalitate, cu chip de nevroză, abordate, în film, potrivit voinței regizorului, exclusiv în cheie psihiatrică. Cel de-al doilea cat deschide perspectiva asupra poziției cuplului în lumea de astăzi – Călin Nezer este și regizorul filmului "Poziția copilului" – asupra capacității lui de a face față provocărilor și asupra capacității lumii, societății de a întinde mâna, ca să ridice, să ofere soluții de vindecare a relației. Căutarea sensului vieții se suprapune peste zbuciumul cotidian, peste mintea răsturnată, toate acestea explodând în scene crude, corozive.

"Ana, mon amour" nu este un film romantic, așa cum s-a descoperit Cezar Paul-Bădescu în fața publicului de la Biblioteca. Pentru că a plecat din Pitești, în urmă cu 20 de ani, și pentru că se întoarce rar aici, să revadă orașul cu ochii trecutului a fost un test de romantism. Pe care îmi place să cred că l-a trecut cu brio, deși asta numai sufletul lui o știe.

DENISA POPESCU



CONCURSUL DE DEBUT al Editurii CARTEA ROMÂNEASCĂ - PARALELA 45 pe 2017

CARTEA ROMÂNEASCĂ- PARALELA 45 îi invită pe cei interesați să participe la Concursul de Debut în Poezie, Proză, Critică și istorie literară și Eseu literar pe anul 2017.

Premiul constă în publicarea volumului câștigător/ volumelor câștigătoare la CARTEA ROMÂNEASCĂ - PARALELA 45

Concursul se adresează tuturor autorilor care au împlinit 18 ani dar care nu depășesc vârsta de 35 de ani la data expedierii manuscriselor și care nu au debutat în volum individual până la această dată.

Manuscrisele vor fi culese în word, A4, font Times New Roman, mărime 11.

Manuscrisele se vor trimite la adresa: Editura Paralela 45, Strada Frații Golești 130, cod 110.174, Pitești, cu mențiunea Pentru concursul de debut CARTEA ROMÂNEASCĂ- PARALELA 45, până la data de vineri, 15 septembrie 2017, data poștei/curierului.

Plicul mare, format A4, lipit, va avea în locul numelui expeditorului un motto ales de acesta și va conține:

1. manuscrisul – varianta printată
2. manuscrisul pe suport electronic (CD)
3. un plic mic, format A5, lipit, pe care se va înscrie vizibil motto-ul expeditorului, iar în interior se va regăsi înscris pe o foaie de hârtie

motto-ul, alături de numele autorului și de datele de contact ale acestuia (adresa de domiciliu, adresa de mail, număr de telefon), precum și o fotografie color și un cv literar (date bibliografice) în care se vor menționa studiile, anul debutului în reviste, site-uri, blog-uri, publicațiile print și electronice în care au apărut textele autorului, premiile literare obținute.

Lansarea volumelor premiate va avea loc cu ocazia Tîrgului Internațional de Carte GAUDEAMUS ediția 2017.

Componența Juriului: membri ai Uniunii Scriitorilor din România cu o autoritate critică și literară recunoscută.



„Inocența oricărei noutăți”

■ Iubind chiar și un obiect neînsuflețit, devii tangent la Creația care-l animă.

■ „Pentru discipol, rugăciunea este miros de moarte” (starețul Varsanufie).

■ Condiția poetului. Te depășești prin cuvînt, dar și cuvîntul se cuvine a se depăși pe sine.

■ 25 decembrie 2015. Prima zi de Crăciun, senină astfel cum o așteptam. Lucrurile se descifrează, se ordonează într-un anume fel, inima se înfioară discret de un necunoscut încă promițător. M-aș bucura ca Anul Nou să înceapă chiar din aerul milostiv al acestei zile, care coincide cu o lună plină. Fenomen ce se va repeta abia peste 34 de ani.

■ Rolul ingrat al pantofilor în simbolistica levantină. În Grecia există obiceiul ca în Ajunul Crăciunului pantofii vechi să fie aruncați din casă, pentru ca purtătorii lor să scape de necazuri în anul următor. În lumea arabă cea mai mare insultă se exprimă prin azvîrlirea papucului în obrazul celui disprețuit.

■ Un confrate cu vreo două decenii mai tînăr decît mine, pe care l-am întîlnit doar de foarte puține ori în viață, fugitiv, îmi oferă ultima-i apariție editorială cu o dedicație încheiată cu un călduros „prietenește”. A. E., auzindu-mă: „Să-ți dau o idee. Trimite-i și tu o carte de-a ta unui Neagu Djuvara sau unui Mihai Șora la fel de «prietenește». Ce zici?”.

■ Sigur pe tine în „societate”, înseamnă a fi retractil față de tine însuși.

■ Există erori pe care le comite individul, erori pe care le comite societatea, erori pe care le comite specia, dar cum să cutezăm a vorbi, astfel cum crede de cuviință un prozator, despre „erorile Destinului”?

■ Piscicile de mare au 27.000 de papile gustative, de 4 ori mai multe decît ființele umane.

■ Inocența oricărei noutăți. A. E.: „Dar ce inocență, mă rog, ar putea avea nenorocirea care te izbește imprevizibil?”. O inocență ferină, precum a unui tigru care își sfîșie prada sub imperiul instinctului.

■ „Societate literară. Ne închipuim tot soiul de intrigi negre, mari calcule ambițioase. Și nu sunt decît niște vanități, care se mulțumesc cu nimica toată” (Camus).

■ Calorica iubire care poate anula deosebiriile glaciale dintre centru și periferie, dintre principal și secundar, dintre util și inutil etc. Nu „egalitarism” liberal, ternă „democrație”, ci divină transfigurare.

■ „Singurele lucruri pe care le am și care să fie numai ale mele sunt păcatul și părerea mea de rău” (Monseniorul Ghika).

■ Individul viclean prezintă prea adesea un călcîi al lui Ahile: o lacună a inteligenței. Nu se dă în lături a simplifica brutal restul omenirii, socotind că ar putea-o manipula prin diverse tactici. Superioritate pe care și-o arogă printr-un act de iluzionism al propriei conștiințe față de sine. Astuția atît de ciudat concrescută cu o naivitate perversă.

■ Viața noastră, un continuu sabotaj aplicat copilăriei. Uneori însă copilăria, în măsura în care se conservă, ne poate sabota viața.

■ „Pensionara britanică Alice Gillett, de 73 de ani, făcea curat în casă cînd a dat peste o carte veche ce purta însemnele bibliotecii centrale din localitate. Femeia s-a dus să o restituie și bibliotecara i-a spus că volumul **Microscopul și revelațiile lui** de Dr. William B. Carpenter, a fost împrumutat acum 120 de ani de străbunicul femeii, profesorul A. E. Boycott. Calculat la 17 penny pe zi, cît e amenda bibliotecii pentru întîrziere, Gillett ar fi trebuit să plătească 7.500 de lire sterline, dar a fost iertată” (**Click**, 2016).

■ Puterea unui vis naște chemarea altui vis, astfel cum, deseori, bînd un pahar de vin, ai mai dori să bei unul.

■ Cum se explică tristețea unui vis împlinit? Își pierde necunoscutul dintr-însul.

■ Poezia: o uimire care, bătută-n cuiele versului, nu se epuizează niciodată.

■ Aud că la Pisteștii din Deal, localitate pe care o străbat cu mașina pe drumurile mele între Amarul Tîrg și Cărbunești, trăiește o femeie cu numele de... Poliția. Persoana ar fi avut parte din această pricină de numeroase necazuri, între altele fiind bătută de un polițist care s-a crezut luat peste picior.

■ „Prostituatele sunt mai aproape de Dumnezeu decît femeile cumsecade fiindcă și-au pierdut trufia și au alungat de la ele semeția, și fiindcă nu se fudulesc de-a surda precum femeile mai vîrstnice și la casa lor. Căci numai ele cunosc ce-i umilînța, piatra de boltă a virtuților celor mai bine văzute în Ceruri, și de aceea lor le este de ajuns o cît de scurtă pocăință ca să fie primite acolo în rîndurile dinții, căci păcatele lor săvîrșite fără răutate și fără voioșie, poartă în ele răscumpărarea și iertarea lor” (Anatole France).

■ A te deprecia din cînd în cînd e un bun mijloc de-a te cunoaște.

■ Perversitatea unor suferințe morale. Pentru a se identifica pe deplin cu tine, acestea trebuie să devină pînă la un punct armonioase.

■ „Definitul este numai ce nu are istorie” (Nietzsche).

■ Îți dai seama la un moment dat că limpezimea spiritului e o limpezime a lucrurilor înseși.

■ Sobru, sever față de sine însuși, exuberant, generos față de Celălalt.

■ Suma poate domina autoritar detaliile. Dar acestea își conservă nu o dată autonomia lăuntrică secretă, aidoma evreilor spanioli obligați odinioară a trece la creștinism, care continuau a-și cultiva în intimitate cultul propriu.

■ Se spune că Zenon s-ar fi culcat doar o singură dată cu o singură femeie, pentru a dovedi că nu detestă sexul opus.

■ Oglinda nu e uitare, cum credea cineva. E o memorie *sui generis*, spontană în mirajul său, aidoma unei ficțiuni. Nu admitem oare că ne oglindim într-o creație? Nu-i certificăm astfel oglinzii dreptul de-a ne recunoaște ființa într-o îngemănare de-o clipă care e totodată trecut și prezent? De ce nu și viitor?

■ A-și cere dreptul la suferință.

■ „Recunoașterea lui Dumnezeu ca iubire e bună și binefăcătoare fiindcă, recunoscîndu-L ca iubire, comunicarea cu El pe care nu poți să n-o dorești, va fi doar iubire de oameni. Avantajul acestei comunicări cu Dumnezeu față de orice alt fel de comunicare e că prin această comunicare simți că El există și îți răspunde ție și sufletului tău, răspunde prin faptul că, pe măsură ce te dăruiești iubirii de oameni, El îți umple inima de pace și bucurie” (Tolstoi).

■ Cît de lesnicios orgoliul își cedează locul vanității, cu cîtă dificultate vanitatea își cedează locul orgoliului!

■ Reversul cel mai primitiv al iubirii e ura. Reversul cel mai nobil e uitarea.

■ Porumbelii merg de obicei în grupuri mari pentru a se proteja de animalele de pradă și de intemperii. De asemenea ei păstrează același partener pe tot parcursul vieții lor, iar ambii părinți participă în chip egal la creșterea puilor.

■ A prinde un ton, a te bucura nespuns de rodul său scriptic, a-l socoti „al tău”, dar apoi a ceda, nu neapărat în favoarea altui ton, ci încercînd regretul de a-i fi dat o atenție în disproporție cu ceea ce i s-ar fi cuvenit. Ton care ți se înfățișează doar ca un episod modest al marii curgeri pe care o contempli.

■ Te intersektezi cu acest necunoscut fără alt țel decît acela de-a te recunoaște. Necunoscutul în calitatea unui vector similiestic.

■ „Poliția din prefectura Aichi (Japonia) oferă mîncare mai ieftină bătrînilor care își predau permisul de conducere. S-a făcut un contract cu un lanț de restaurante unde pensionarii pot să-și comande preparate tradiționale pe bază de tăieței, mai ieftine dacă renunță la condus mașina. Scopul este de a spori siguranța pe șosele” (**Click**, 2016).

■ Instrumentarea memoriei prin mobilizarea sa opresivă, instrumentarea amintirii printr-o uitare selectivă.

■ Trei spețe se pot distinge în rîndul autorilor noștri contemporani. Unii, nu prea numeroși, meniți după toate probabilitățile unei prețuirii ce se va menține. Alții numeroși, excesiv de numeroși, care nu ne-ar putea trezi decît un interes foarte limitat sau nici unul. Și o a treia clasă i-ar cuprinde pe scriitorii înfățișînd o ambiguitate ce se refuză unei aprecieri categorice. Nelipsiți de virtuți literare, aceștia se arată predispuși la dereglări de nivel, inclusiv prin practicarea unor oportuniste în raport cu tentațiile ambianței. Nu în ultimul rînd la

inflație. Cum să-i iei? Relativa lor nebuloasă, derutantă inclusiv pentru comentariul critic, din norocire nu se poate menține pe durate lungi. Nu prea tîrziu ajung a da proba irefutabilă a slăbiciunilor lor structurale. Ies din joc, rămînînd exclusiv în ipostaza unor autori de epocă. A. E.: „În trecutul apropiat pot fi numiți Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Geo Bogza, Eugen Barbu. Acum pe cine ai în vedere? Am impresia că se pregătesc Augustin Buzura, D. R. Popescu și poate chiar Marin Preda. Nu constata chiar N. Manolescu la autorul **Moromeților** «zațul realist-socialist» al majorității scrierilor sale, care lasă «citorului contemporan un gust rău»? Glorificarea lui Nichita Stănescu rămîne și ea o problemă deschisă. Iar un Marin Sorescu mi se pare mai relevant nu în poezie, ci în piesele de teatru.

■ Autumnală. Copacii se scutură de povara frunzelor, dar și frunzele se scutură de povara copacilor.

■ Cu cîtă ușurință poate contamina vanitatea! Cunoaștem un critic care a devenit familiarul unui autor de-o vanitate notorie, intrată în puțină vreme și în conduita criticului. Acesta a rărit contactul cu confrății, a scurtat convorbirile cu ei, nu-i mai amintește în scrisul său, transmițîndu-le semnalul extrem de măgulitor pentru d-sa că aparține deja altei lumi, inaccesibile lor.

■ „Trei sferturi din tot răul făcut pe lume se petrece din cauza fricii” (Nietzsche).

■ „Pigasso e un grohăitor de 204 kilograme care are un talent cu totul ieșit din comun. Îi place să picteze, iar criticul de artă Marjorie Allthorpe-Guyton a recunoscut că operele sale abstracte sunt cu adevărat de valoare. Porcul care are vîrsta de 7 ani, a fost salvat de Joanne Lefsr în luna mai de la o fermă din Cape Town, Africa de Sud. Pe atunci era un purcel destinat să fie tăiat pentru carne. (...) Într-o zi, purcelul a descoperit penelul și culorile pe care ea însăși le folosea pentru a picta, ca *hobby*. A început și el s-o imite și ea a observat că e foarte talentat. Pigasso petrece ore în șir în fața șevaletului. Picturile lui moderne sunt apreciate deja în întreaga lume” (**Click**, 2016).

■ La urma urmei îți alegi un cititor ideal pentru textul la care lucrezi dificultos. Dacă acesta te părăsește, suferi. Relația simpatetică cu Celălalt, în binomul autor-cititor, poate deveni tulburătoare aidoma uneia erotice.

■ Sentimente care se pot deforma în timp asemenea trupului uman ce îmbătrînește: spinare îndoită, pîntece proeminent, picioare tumefiate etc.

■ Cînd scrii, timpul pare a-ți face o favoare, oprindu-se-n loc. Îți acordă un cadru eleat cum o promisiune pentru durata s-ar zice a textului pe care-l așterni.

■ Se întîmplă ca un individ să nu semene cu unul din părinții săi decît după un șir de ani. La fel pot sta lucrurile și cu un autor, cînd influența formativă pe care a suferit-o din partea unui predecesor devine bătătoare la ochi abia după un răstimp.

■ „N-am lăsat să ajungă la mine decît absurdul, studiul dreptului, biroul, mai tîrziu ocupații și preocupări laterale, absurde, cum ar fi grădinăria, tîmplăria și altele la fel; astfel de preocupări sunt de înțeles ca felul de a se purta al unuia ce-l gonește de la ușa sa pe cerșetorul nevoiaș, și pe urmă se joacă singur de-a binefăcătorul, trecîndu-și pomenile din mîna dreaptă în cea stîngă” (Kafka).

■ Caută mai cu seamă ceea ce ți se năzare că ai și găsit.

■ Plimbările zilnice îți reglează implacabil spațiul, așa cum ceasornicul îți reglează timpul.

■ Dintr-un film: „Viața e ca un bufet suedez. Nu uita că, deși atît de variate, bucatele nu sunt comandate doar pentru tine, ci pentru toată gașca hotelului”.

■ „Aflăm de la BBC că șansele de a te îmbolnăvi de demență sunt mai mari pentru cei care locuiesc în preajma arterelor intens circulate, din cauza unor factori ca zgomotul, particulele fine, oxizii de azot și praful de cauciuc produs de uzura anvelopelor. Ceea ce ne permite să afirmăm că demența e o combinație optimă de praf, cauciuc, azot și multă gălăgie” (**Dilema veche**, 2017).

■ Polemist care își încarcă arma cu gloanțe oarbe, urmărind exclusiv efectul sonor.

Oglinda nu e uitare, cum credea cineva. E o memorie sui generis, spontană în mirajul său, aidoma unei ficțiuni. Nu admitem oare că ne oglindim într-o creație? Nu-i certificăm astfel oglinzii dreptul de-a ne recunoaște ființa într-o îngemănare de-o clipă care e totodată trecut și prezent? De ce nu și viitor?

Nicolae Oprea

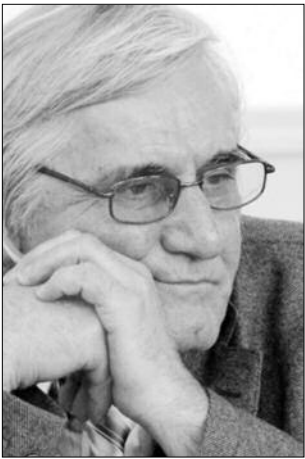


Foto: Liviu Ioan Stoiciu

Nicolae Oprea

Cronica literară

De câțiva ani, Gheorghe Grigurcu, incomparabil exeget al poeziei românești, coordonează o relevantă colecție de poezie, la Editura Pleiade, chiar așa intitulată: *Gheorghe Grigurcu vă recomandă*. În rama căreia girează culegeri lirice substanțiale ale unor poeți talentați, nerăsfățați de critica actuală, provenind din colțurile provinciale ale țării. Cum este cazul Florinei Isache, poetă de o sensibilitate aparte care, trăind discret în Roșiorii de Vede, care și-a publicat volumele de până acum la edituri fără rezonanță națională. Debutul întârziat (*Ieșirea din anotimp*, 2006) constituie un semn al manifestării poetice fără mari ecouri publice și, mai cu seamă, al căutării laborioase a timbrului personal. La a doua ieșire editorială, a publicat placheta *Mă voi întoarce pasăre*, în 2011, apărută ca supliment al revistei *Oglinda literară*, dar volumul ceva mai omogen prin strunirea lirismului despletit, prefigurând atitudinea poetică particulară, este *Ploi în oglinzi* din 2014. Motivele poetice predilecte – fereastra, oglinda, drumul, privirea – devin, de-acum, jaloane ale căutării de sine, la impactul cu realitatea, precum în poemele *Oglinzi vegetale* („Realitatea începe aici...”) sau *Real*.

Simptomatic, volumul *Drum în casa de iarbă* (Ed. Pleiade, Satu Mare, 2016) se deschide cu un poem rescris și comprimat din volumul precedent – sub un titlu numeric: *01 '16 – care instituie primatul realității: „Realitatea începe de aici./ Din punctul acesta în care bulevardul intersectează/ strada Rahovei./ O femeie în roșu trece zilnic prin dreptul ferestrei./ În ochiul ei, nutriționistul își aranjează sacoul de toamnă,/ cu delicatețe poetică. Realitatea începe de aici,/ din dreptul ferestrei cu geamuri termopan (patru anotimpuri),/ în spatele căreia poți citi o poezie...liniște.” În versurile cu același timbru care urmează, ochiul poetic înregistrează avid și oarecum impersonal, în registrul realismului crud, fapte și gesturi cotidiene din realitatea banală. Dar percepția vieții citadine este complinită prin revelațiile din vis. Proiectul eului poetic coincide, în acest caz, cu al oniricilor, prin prelungirea visului în realitate: „Mi-am propus să-mi notez toate visele/ pe hârtie./ Să le transpun în realitate, cu de-amănuntul./ Să nu mai dorm în somn./ Să văd cum cobori de lângă mine,/ cum traversezi strada,/ cum mergi la baie și mă privești în oglinda/ retrovizoare,/ îndepărtându-te.” Poezia este concepută astfel ca un *jurnal de noapte* (în enunț poetic: „jurnalul nopților fără ploi”) plin de revelații și cugetări aforistice (de genul: „Complicitatea cu mine este condiția respirației” sau „A trăi fără o pauză de iubire este ca și cum ți s-ar/ amaneta viața fără nici un contract între părți”). Jurnalul intim având un corespondent diurn – ca mobil al scrisului; un poem este redus semnificativ la dictonul *scrie* – în *agenda de lucru* înțesată cu notații fruste: „Nu a ratat nici un moment important./ A notat totul în agenda de lucru:/ Temperatura zilnică a corpului, ora la care îl putea suna,/ prima zi de concediu,/ ceva neprevăzut,/ ziua când a plecat ultimul stol de rândunele,/ sau când au înflorit primele crizanteme./ Depinde de inspirație...” (*023 '16)

Drumul – motivul ordonator al poemelor Florinei Isache – apare revelat ca un *drum spre sine*, cu expresia poetei: „Trec peste liniile de tramvai,/ traversez prin zone

Calea către sine

interzise,/ pe sub linii de înaltă tensiune,/ ca să ajung la mine,/ dincolo de mine tot eu,/ îmi așez imaginea ta în ochi,/ ca pe niște lentile de contact.” Fenomenologia căutării implică expresiv dedublarea livrescă, ipostaza ficțională: „Când respir, ea stă lipită de mine și trage din țigară./ Când îmi țin răsufarea, îi aud respirația ca o briză/ ușoară și parcă nu este singură. Parcă sunt mai multe ființe în ea./ Respiră prin mine./ Nu știu dacă cea care scrie sunt eu sau



cealaltă sau celelalte./ Se vede cu ochiul libert cum trupul tău se așterne peste trupul meu,/ ca un covor de iarbă.” (*050 '16) Imaginea eului profund are configurație în halou („Inima mea ca o frază împărțită în mai multe propoziții/ de același fel./ Cântă./ O femeie dansează și râde./.../ Râde cu râsul meu./ Râsul meu nou”), fiind doar aproximată, din fulgurante revelații, sub imperativul imaginarul creator: „Imaginația împinsă la extreme de îndepărtează de/ tine/ indiferent de unde ai începe să te citești, ai ajunge/ la mine./ Dincolo de mine tot eu.../În locul în care crezi că nu este nimic/ există întotdeauna cineva care te admiră.” (*063 '16)

Dramatismul confesiunii lirice este nutrit prin acutizarea sentimentului tragic al morții care se îmbină în acest grupaj poetic cu motivul *bolii* (cu referință biografică, probabil): „Un cablu mă ținea legată de

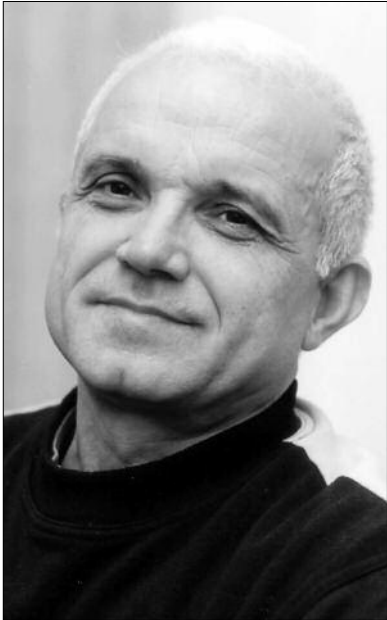
camera aceea albă./ Respiram prin camera aceea cu ferestrele deschise./ inhalam aer, plămânii se umpleau/ și eram la douăzeci de minute de kilometrul zero,/ între Ministerul Apărării Naționale și Catedrala Neamului,/ eram cinci în cameră, fiecare în colțul ei de lume,/ așteptând doza de cefurexin și lupta cu/ microorganismele văzute sau nevăzute./ La 401 e plin de viață /.../ Inhalez aer, plămânii se umplu.../Râd.../ Verra are pământ în urechi. Din el cresc flori galbene./ Așa își imagina ea viața după viață.” Percepția inexistenței sau a realității relative se interferează organic cu starea de boală cu origine obscură. Iar balansul creativ dintre real și ireal – sau dintre existență și non-existență – este întreținut expresiv prin contragerea fabulosului de sorginte rurală în ciclul unitar de poeme ale evocării strămoșilor, cu ecouri din *Cântecele de câmpie* bănulescene. Precum *mama mamei* din Câmpia Teleormanului: „Mama mamei aprindea focul în lumea cealaltă./ Îmi încălzeam mâinile în jurul flăcărilor,/ după ce am căutat colinde sub zăpezi./Un bărbat tânăr cobora dealul/ și ducea pe umeri un copac cu rădăcinile spre cer./ Copacul strălucea ca bănuții din mâinile/ unui copil ce merge în urma mortului” (*037 '16); sau: „Mama mamei a primit un cal, la plecare./ I l-au dat prietenii pe sub pod.../ Acum are nouă cai și îi aduce în fiecare zi la apă./ Îi așază în cerc, în triumghi – după cum arată astrele.../ Mergea (mândră) prin moarte./ Știa multe. A trăit și a îndurat viața până la capăt./ Bărbatul ei o aștepta într-o casă cu iarbă, cu luminile aprinse.” (*042 '16)

În pătrunzătoarea prefață *Un joc de-a realul*, liniile de forță ale liricii Florinei Isache au fost decelate punctual de Gheorghe Grigurcu: „întoarcerea la un realism dirijat”; „compoziție minimalistă cu alură de reportaj”; „aspectele realului proxim” interferate cu „secvențele de un vertij al imaginarului”; antinomiile din „ambianța ludică în care sunt plasate”; „efortul ființei de a contrabalansa amenințarea neantizării”; „absurdul grațios”; ficțiunea ca „o armă a feminității”. Florina Isache, vădind, prin toate modalitățile apreciate, „o vocație lirică la o cotă înaltă”. Și cred că am subscris la judecata din urmă prin notele mele de lectură asupra discursului liric original din *Drum în casa de iarbă*. În mod pregnant, poemele din acest titlu apar fără titlu, fiind doar numerotate și vag datate (marcând anul creației), ca niște fișe de temperatură ale trăirilor poetice, de la *01 '16 la *064 '16.

Biblioraft de Martie:

- Lucia Negoită, *Scutul vulnerabil*, Ed. Pleiade, 2016
 Victoria Fonari, *La marginea absolutului/ Au bord de l'absolu*, Ed. Foxtrot, Chișinău, 2016
 Nicoleta Milea, *Umbra lui Midas*, Ed. Neuma, 2016
 Domnița Neaga, *Floarea de lotus*, Ed. Rotipo, 2016
 Cristina Onofre, *Să mergi călare. Să întinzi arcul. Să spui adevărul*. Ed. Tracus Arte, 2015
 Denisa Popescu, *Roaba lui Duzmnezeu, Denisa*, Ed. Art Creativ, 2016
 Viorica Răduță, *Când se duc în uitare*, Ed. Pleiade, 2016
 Elena Daniela Rujoiu-Sgondea, *Memoria pietrei/ La memoria della pietra*, Ed. Dacia XXI și Brumar, 2012
 Simona Vasilescu, *Șlefuiesc Univers*, Ed. Larisa, 2016
 Elisaveta Novac, *Caterina de Alexandria, Mireasa lui Iisus*, Ed. Nova Internațional, 2015
 Doina Popa, *Ca frunza-n vânt*, roman, Ed. Junimea, 2016
 Maria Mona Vâlceanu, *Egor. O iubire imposibilă*, Ed. Zodia Fecioarei, 2016
 Maria Vaida, *Yvonne Rossignon sau Poezia ca destin*, Ed. Grinta, 2016
 Magda Grigore, *Biblioteci subiective. Scriitori argeșeni*, Ed. Tiparg, 2016

Liviu Ioan Stoiciu



Am atâta lehamite în mine... Tot ezit să scriu acest text. Să mă recunosc înfrânt. Nu mai găsesc subiecte, am intrat și cu publicistica într-un unghi mort (cum am intrat, în timp, și cu poezia, proza sau teatrul; o fi ceva ciclic, la nivel personal, am zile, săptămâni, luni, ani în care mă blochez la masa de scris pe un gen literar sau altul și recuperarea e extrem de delicată, „o fi de vină și vârsta”; mă acuz de tot răul din lume, că trebuie să pun uneltele în cui; lasă că prefer de o mie de ori, acum, să citesc decât să scriu; e și o boală a cititului, nu numai a scrisului?). De când m-am scârbit de politică (ea îmi asigura și zilnic porția de subiecte), nu mai am despre ce să scriu — mă refer la „articolele de atitudine”. Îi admir pe scriitorii care-și mențin public tonusul, comentariile lor la reviste literare și ziare le dau de gol nu numai discernământul creator critic (adecvat, adus la zi, legat de actualitatea mereu în schimbare, sau instabilă), dar pot fi luați și drept model moral: Nicolae Manolescu, Gabriel Chifu, Răzvan Voncu, Mircea Mihăieș, N. Prelipceanu, Adrian Popescu. Sigur, sunt redactori-șefi care scriu editoriale de calitate la revistele lor, săptămânal, lunar sau trimestrial, de la Carmen Mușat (*Observator cultural*) la Marta Petreu (*Apostrof*), N. Breban (*Contemporanul*), Cassian Maria Spiridon (*Convorbiri literare*), Gabriel Coșoveanu (*Ramuri*), Traian Ștef (*Familia*), Adrian Alui Gheorghe (*Conta*), Gellu Dorian (*Hyperion*) sau Radu Ulmeanu (*Acolada*), Olimpiu Nușfelean (*Mișcarea literară*), Tudor Cristea (*Litere*), Daniel Corbu (*Feed Back*), N. Marinescu (*Mozaicul*), sau Rodica Lăzărescu (*Pro Saeculum*). Au articole de ziar de impact și Bogdan Crețu, Nichita Danilov, Florin Toma, Daniel Cristea-Enache, Magda Cârneci, Bedros Horasangian, Alex Ștefănescu, Bogdan Suceavă, Marcel Tolcea, Smaranda Vultur, Ioan Buduca, Petre Barbu, Vasile Ernu, Ioan Vieru, Aura Christi (nu-i pun la socoteală pe scriitorii Cornel Nistorescu, Cristian Tudor Popescu, Ion Cristoiu, Tia Șerbănescu, Andrei Cornea; nici pe „glorioșii bășiști” Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu; pe H.R. Patapievici nu l-am mai văzut semnând articole demult, nici pe Gabriela Adameșteanu și Ion Bogdan Lefter; nu-i rețin aici nici pe semnatarii de pe portaluri sau site-web-uri, de tip Radu Vancu și Marius Chivu, sau de pe bloguri tip Liviu Antonesei și Dorin Tudoran; toți au „celebritatea” lor subiectivă). Aceștia îmi vin în minte acum, dar eu nu acopăr presa din țară (nu o cumpăr nici pe cea cotidiană din București). Am dat doar exemple, să se vadă cât de complexă e „opera” scriitorului român de azi, pus pe baricade, care crede și în steaua publicisticii de top conjuncturale, „trecătoare”, de azi pe mâine.

Neavând subiect de scris în această lună pentru revista *Argeș*, am improvizat acest început de articol. Mai departe... O mărturisire. Am descoperit în aceste zilele (vrând să notez date exacte, într-un „tabel” personal) că eu nu știu mai nimic despre mama mea, Ioana Sandu. N-am nici un act din

Fără subiect. Fără acte

partea mamei mele care a murit (la Cantonul 248, Halta CFR Adjdu Vechi, trăsniță în bucătăria de vară) când eu aveam un an și patru luni — pe 21 iunie 1951. E o crasă probă de iresponsabilitate din partea mea... Tata era detașat pe șantierul căii ferate spre Bicaz (era „șef de echipă” acolo, nu putea lipsi), departe de Cantonul 248, unde avea locuința de serviciu. Cine să mă fi crescut după moartea mamei? O soră a mamei, din comuna Adjdu Vechi, a vrut să mă înfieze, dar tata s-a opus. M-au îngrijit mama tatălui meu și o fetișcană a cantonierului. Tata trebuia neapărat să se recăsătorească, a dat „sfoară în țară”, viitoarea soție având să-mi fie mie mamă de-a doua. Atunci când eu am împlinit doi ani, tata s-a recăsătorit anume să-mi dea mie o mamă (el fiind detașat în continuare pe șantierul căii ferate de la Bicaz; „cefereul era a doua armată pe atunci”)... Ce-o fi fost în mintea mea, la 2 ani? Din acest moment, după ce a apărut mama a doua (o femeie de la țară, de pe Troțuș, dragă, de o mare cumsecădenie, Elena Berescu), rudele din partea mamei mele au fost rugate să nu-mi spună că mama mea „adevărată” a murit, „până mai cresc”. E clar că tata a vrut să mă menajeze — așa se face că am crescut „în ideeă” că mama mea e... noua soție a lui tata. Au fost ascunse fotografiile legate de mama mea și rudele au rărit până la dispariție vizitele la Cantonul 248. Habar nu aveam de mormântul mamei (la care tata probabil că mergea să-l îngrijească, să aprindă o lumânare; între tata și mama a fost o poveste de dragoste la prima vedere; după ce tata a venit în august 1945 din prizonierat, de la mină de azbest din Siberia; tata avea casa părintească la Adjdu). Până în clasa a VI-a (dat de șase ani la școală), am fost elev la Școala primară și elementară din Adjdu Vechi și rudele din partea mamei, când mă vedeau, mă scui-pau de deochi și spuneau — „ce frumos e băiatul Ionicăi, Dumnezeu s-o ierte”. Eu nu-i înțelegeam. Prima confirmare că mie mi-a murit mama a fost atunci când Ionica Sandu a fost dezgropată, la șapte ani (conform obiceiurilor locului): în mormânt s-a văzut suvița de păr alb din față și că fusese gravidă în luna a cincea când a murit. Biata mama. Revederea mamei m-a speriat într-atât, încât toți ai casei au crezut că sunt pe moarte, „că mama mă cheamă la ea”; la venirea nopții mi se făcea rău de urât, tremuram, vomam, nu puteam să dorm — am fost dus degeaba la doctori, abia „vrăjitoarea” satului m-a salvat, numai ea știe cum... Urmarea? Frica de mama mea a devenit cronică. Am refuzat să reiau legăturile rupte cu familia de origine a mamei mele, Sandu din Adjdu Vechi (cu o grămadă de încrengături). Între timp, acasă, până în 1960, m-am trezit cu trei surioare și un frate, copiii mamei de-a doua cu tata; îmi ajungeau rudele din partea mamei Elena (a murit în 2003). Atât de tâmpit am putut fi, că nu l-am întrebat pe tata dacă mai păstrează actele fostei lui soții care a murit, Ioana Sandu, mama mea. A păstrat doar actele prin care el și eu am moștenit-o pe mama Ioana (care a avut părinți înstăriți la Adjdu Vechi) cu 900 de metri pătrați siliște (loc de casă) în Adjdu Vechi („pe hățis”) și o casă de paiantă, cu acareturi pe 600 metri pătrați în Adjdu, în centru. Amândouă moștenirile le-a vândut tata când eu eram în plină boemă, până în 1975, s-a ales praf. Nu spun că în zilele morții mamei, tata a cumpărat, tot cu banii veniți de la părinții mamei, siliște (pământ de casă și grădină) la Adjdu, în strada 30 Decembrie Nr. 11, pentru a-și ridica o casă a lor (acolo unde azi e casa mea părintească; locuiește fratele; tata a murit în 2007). În plus, tot din avutul părinților mamei, în 1957 i-au fost luate lui tata 1,5 hectare de pământ arabil la „întovărășire”, forțat.

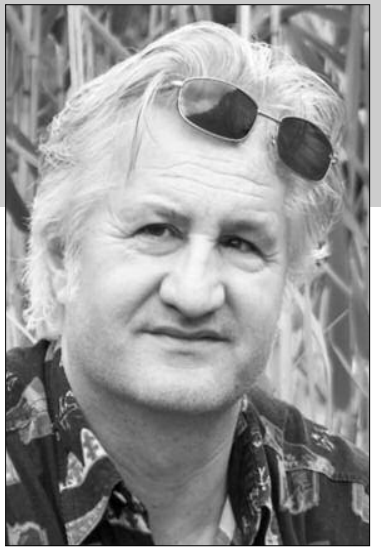
Ce blestem, să n-am habar de mama mea toată viața. Nu mi-am vizitat niciodată rudele Sandu din partea mamei, la Adjdu Vechi (și

Poemul de colecție

George Vulturescu

Acoperișul casei și titlul cărții

Să-ți faci cartea ca pe o casă - „la cheie”,
pe malul Ozanei sau pe malul
Someșului
cu odăi languroase,
verandă și acoperiș de țigla.



Ai trecut prin cazarme, internate și închisori
(câți ani?) spre un foc blând în camera violetă
unde rostogolești trupul femeii
pe alb-crudul cearceafului
sân la sân, dinte pe dinte -
două cuțite curățind mărul acestui poem.

Cât poți rămâne - zănatic, precum cioara pe creangă,
poet - „arzător de cărbuni” - înșurubat între cărți
printre lambriurile de stejar de pe pereți
doar plagiindu-le cariul?

E o oră când îți amintești
Iisus i-a zis paralizicului - „Ia-ți patul tău și umblă!”
Undeva, strălucind, zumzând - terasele,
cramele și saloanele cu recitaluri deocheate.

Oare, dacă ar putea ieși - nimfe,
din găoacea de mătase a poemelor tale -
câte cuvinte ar mai vrea să rămână doar larve
sub dictatura de „capodoperă” a cărții?

E o oră când știi că deții titlul
înaintea oricărui vers din carte
că ai gata acoperișul pereților casei
când cel mai bun acoperiș pe care-l poate visa o casă
nu-i, oare, viforul?

nu-i el adevărata capodoperă?

în toată țara; că am avut unchi și tante, care au avut copii, verișori mie, și ei au avut copii la rândul lor, nepoți mie, nu cunosc nici măcar pe unul — abia după ce au murit toți cei ce au cunoscut-o pe mama, am luat seama că nu mai am de unde să recuperez nici măcar amintiri despre ea și familia Sandu, degeaba am mers anume, să aflu)... Nu spun că în 21 iunie 1978 am fost cu tata la mormântul mamei, sau acolo unde credea el că a fost — acoperit cu buruieni de doi metri, cu numele șters pe crucea de lemn putrezită; am curățat o zi întreagă locul, dar eram conștienți că e un mormânt străin. Am aprins lumânări, un preot a sfințit locul, am dat de pomană... La puțin timp după ce m-am eliberat de povara nerecunoașterii (îndepărtat de mama fără speranță, toată viața, nu știam nici unde îi e mormântul), în familia Stoiciu a avut loc de o nenorocire, sora mea Sofia a murit la 18 ani, în condiții de nedescris. S-a spus atunci că mama mea, deranjată că am venit la mormântul ei... a chemat-o pe sora mea mai mică „vitregă” la ea... Mai exact, că a funcționat legea blestemului, care lovește până la a șaptea „spiță”. În familia mamei Ioana Sandu fiind aruncat un blestem de o rară cruzime: mama ei a murit în biserică de Bobotează (și biserica a trebuit să fie resfințită), un frate al mamei s-a sinucis, aruncat înaintea trenului, alt frate al mamei a fost călcat de tren când trecea pe viscol la Cantonul 248 peste linii și alt frate al ei a fost înjunghiat noaptea... Blestem ce a atins-o direct și pe mama mea: a pierdut o fiică la șase luni, deocheată (Livia; eu i-am moștenit prenumele); și, știți, mama a murit trăsniță la Cantonul 248... Draga mea mamă. Îi aprind lumânări, dar mă tem și azi de ea — mă aștept mereu să fiu atins de blestemul moștenit, răzbunător.

25 februarie 2017. BV

**Îi admir pe
scriitorii
care-și mențin
public
tonusul,
comentariile
lor la reviste
literare și
ziare le dau de
gol nu numai
discernă-
mântul
creator critic
(adecvat, adus
la zi, legat de
actualitatea
mereu în
schimbare,
sau instabilă),
dar pot fi luați
și drept model
moral...**

litere

Florin Costinescu



Singur în fața Adevărului

Am văzut Adevărul,
neverosimil era, olimpiu și distant
precum între pietre mizere
un diamant,
am stat la poalele lui fără grai,
dintre toate vânturile crivățul îi plăcea,
cum bătea fără milă, cum bătea,
neiertător, din spate, fără a alege, din față,
cu pulberi de nisip, cu pulberi de gheață,
neiertător,
râdea și se facea întuneric,
trup care m-ai purtat ca pe o glorie veche,
te-am căutat și nu mai erai...
M-ai lăsat singur
în fața Adevărului
și n-am avut cum să ingenunchez,
cum să mă apăr,
să strig.
Avea ochii adânci,
ca o necruțătoare prăpastie,
respirația-i ardea totul în jur
nu erau focuri acelea,
un ospăț era - de singurătate
și frig...

Am asteptat

Am așteptat să aud viscolul,
pașii lui șuierînd prin apropiere,
grăbindu-se să te ia în brațe pe neașteptate,
așa desculță, cum ai fugit noaptea,
printre rîndurile deluroase, unele abrupte,
ale poemului meu
sărînd, căprioară speriată, peste punctul lui
final,
în foșnirea albastră nopții,
salvându-te astfel de căderea în golul
devenit tot mai adânc dintre noi...

Numai viscolul putea să mi te aducă înapoi,
întreagă și nesupusă,
numai el te putea întoarce din fuga ta spre
alb
în care sperai să te pierzi ca într-o peșteră
bântuită
de ecouri străvechi și privirea mea să nu te
mai găsească
și să te așeze, frumoasă și biruitoare,
între tablourile mele de colecție
înfățișând trufandale succulente și trofee
vânătoarești,
peisaje paradisiace din 1001 de nopți,
nuduri celebre,
privite în extras de mari critici de artă...
Acum îți spun,
nu despre gerul iernii este vorba,
cel ce desenează flori pe fereastra oarbă de
somm

a camerei sărmanei Cenușărese,
nici despre cel ce dezghioacă
cu lovitura lui năpraznică
inima pietrei de caldarâm,
blânde sunt acestea
și pline de evlavie, milostive chiar,
gata să se jertfească pentru a te salva
de clipa ireversibilă,
neiertătoare,
nedusă la biserică
pentru a se spovedi
pentru păcatele sale,
nu despre gerul iernii este vorba
ci despre cel al singurătății
mai năpraznic
ca uraganul Katrina...

Când valea se făcuse deal...

De mult,
când nu ne cunoșteam,
pe-un deal erai ,
iar eu în vale,
cu păsările respirai
secunde pure,
ireale,
iar eu cu praștii
de- așteptări
întinse
către cele patru zări
și mii de gloanțe
de mirări
vânam de jos,

-tâlhar vetust -,
umbrele tale
să le gust,
precum o pagină
din Proust
cu fraze lungi,
monumentale...

Iar umbrele
în zbor sublim
căzând ,
pe rînd
din înălțimi
cum frunzele,
în rotocoale,
le culegeam,
fără să știi,
ca pe un dar
necutenit
trimis din spațiile
astrale
și umbrele,
o, nici nu știi,
erau atât de vii...

Ce umbre!
Nici nu bănuiam
că astfel trupul
ți-l furam
definitiv și clandestin
încet,
puțin câte puțin
și-n valea mea,
adâncă vale,
în care dorul
se prăvale,
te regăseai
cu tot,
cu frumusețea ta
și zâmbetul sclipind
astral,
peste imperiul tău
carnal...
Și deodată
însuși eu,
prin nu știu
ce -nsușiri
de zeu,
din valea mea
m-am ridicat
mai sus,
mai sus,
ca pe un val
și lângă tine
m-am oprit
când valea
se făcuse deal...

De mult,
când nu ne cunoșteam...

Măinile, ca două mâțe

(În ritm baladesc
cu iz de mironparaschivesc...)

Măinile , ca două mâțe,
joacă leapșa între tâte,
nu exagerez, le place,
ele cred că-s ghemotoace,
sar, se zbenguie, se joacă,
dar și tâtele atacă,
nu stau smirna, le provoacă.
Una, după ce-i atinsă,
luminează ca aprinsă,
zici că-i bec, nici nu cutezi,
riști să te electrocutezi,
iar cealaltă, mai moțată,
vrea să fie și mușcată...
Nu de ieri, de multă vreme,
par a fi doar niște gheme,
ce le ticlui natura
mai ca să le dai de-a dura...
Nici prea mici și nici prea pline,
mai sfielnice, blajine,
să se-ntoarcă tot la tine.. .
Până acum tot le-ai avut,
dar golan, tot dând cu zarul,
la o margine de drum
le pierduși la un barbut...
Și –acum plângi, și-ți dai în cap:
„-Mai bine mai beam un țap”,
tot îți zici, te dojenești
și invoci pronii cerești,

Magda Grigore

În numele poemului
(poem revival)

Vineri, ceai negru și un poem orb
marcând declinul timpului
și speranța restaurației sufletești.
Clipa, într-o tresărare de orgoliu,
a recuperat arhitectura veșniciei
lăsându-ne să trecem liberi
dincolo de portalul ei.

O înserare de vineri,
căldura sălcie a ceaiului negru
și un poem *revival* –
se află înăuntrul clipei
ca într-o gară veche, uitată
în melancolia nesfârșitelor distanțe.

Două inimi gotice
se zbat, prinse în plasa de păianjen
a emoției care devoră tot.
Rămân în urmă visuri
abandonate pe liniile lungi, în ruină,
viața de noapte a sentimentelor
pulsează în sala de așteptare
unde, verticale, două trupuri
tind ca zidurile îndrăznețe spre infinit.
Sentimentele așteaptă cu arcurile frânte
dorințele ca niște ogive
sprijină osatura aceluiași acoperiș;
doar ochii visători pulsează
prin marile lor suprafețe vitrate.
Două inimi gotice se zbat,
prinse în plasa de păianjen a emoției
care devoră tot.

Fereastra taie orizontul serii,
ecoul cuvintelor geme înăbușit în pereți,
gândurile se smulg din amintiri
neînțelese
și se fac coloane de sprijin
pentru clipa care ia forma unei flăcări
gata să se întindă între noi ca un viaduct.

Însă cerul printre dinți,
nu îți dă acces la sfinți
și rămâne-un mare mut:
„Cin-te-a pus să joci barbut?!”..
Nu-njura, că e-n zadar:
„Fir-ar mama lui de zar”,
Paguba-nu zic, e mare,
dar și tu ține-te tare,
regula e foarte veche.
orice mână când e mătă
primește în dar o țâță,
pentru asta,
-scuză -mă ,dacă insist-,
dă matale-un acatist,
spune apoi o rugăciune,
și imploră o minune,
spre mai multă ascultare
aprinde și-o lumânare ,
că așa e creștinește,
ia și pslamii, de-i citește,
du-te și te spovedește,
și-o să vezi cum în mânuțe
îți apar iar două țâțe,
de te-apucă iar amocu,
surâzându-ți iar norocu
și după atâtea jalbe
îți comanzi vreo șapte halbe,
dar ai grija cu-mbătutul
că la țătele matale ,
mai mereu răvnește altul,
nici nu știi de unde sare
și te las-cu ochii-n soare,
nu concepe să te cruțe
și rămâi iar fără țâțe
și-o să zici că n-ai noroc,
mâini șomere, țâțe-ioc!

DIMITRIE
STELARU –
100

(n. 8 martie 1917 –
d. 28 noiembrie 1971)

Înger vagabond

Noi, Dimitrie Stelaru, n-am cunoscut
niciodată Fericirea,
Noi n-am avut alt soare decît Umilința;
Dar pînă cînd, înger vagabond, pînă cînd
Trupul acesta gol și flămînd?

Ne-am răsturnat oasele pe lespezile
bisericii,
Prin păduri la marginea orașelor-
Nimeni nu ne-a primit niciodată,
Nimeni, nimeni...
Cu fiecare îndărătnicie murim
Și rana mîinilor caută pîinea aruncată.

Marii judecători ne-au închis
Stăruind în ceața legilor lor;
Pe frunțile noastre galbene au scris:
“Vagabonzi, hoți, nebuni. Lepădații
noroadelor.
Casa lor e temnița. Puneți lacăte bune
fiarelor.”

Odată-poate cu înfriguratele zori vom
sîngera
Și spînzurătorile ne vor ridica la cer.
Dar lasă, Dimitrie Stelaru, mai lasă!
Într-o zi vom avea și noi sărbătoare-
Vom avea pîine, pîine
Și-un kilogram de izmă pe masă.

Vagabond Angel

Translated by
PROCOPIE CLONȚEA

We, Dimitrie Stelaru, have never known
Happiness,
We have had no other sun than
Humility;
But how long, Vagabond Angel, how
long shall endure it
This body hungry and naked?

On the slabs of churches we’ve scattered
our bones,
About woods on the outskirts of towns-
Nobody’s ever made us welcome in their
homestead,
Nobody,nobody...
With every obstinate act we die
And the hand wound reaches for the
rain of bread.

Self-important judges sent us to jail-
Stubbornly groping through the
labyrinth of their laws;
On our waxlike foreheads they wrote
with a nail:
‘Vagabonds, lunatics, thieves peoples
repudiate and hate.
Prison is their house. Mount strong
padlocks on the gate.’

Sometime, maybe, at the chilly break of
day, we shall be bleeding
And the gallows will raise us to heaven.
But let it be, Dimitrie Stelaru, take this
word of mine!
One day we shall have our holiday-
There shall be bread, bread on our table
And a full jug of red wine.

DECAMERONICE

*

Cum mai rămase-n urmă Cetățuia
pe unde cânta vântul „Haleluia!”
pe sâni care-și răs fătau gutuia
iar stele rătăcite din țării
cadeau în birturi și cofetării
în ochii domnișoarelor nurlii!

O, cum se mai sfințea pristolu
iubirii când dădeau ocolu
cochetelor de la Mongolu
hârșiții martologi în pocinoage
de vechi bucuoavne și de terfeloage
cu șuie madrigaluri filoloage!

Cum se topiră toamnele târzii
cu fete răcoroase și cheflii
îmbrățișând tăcerea-n berării
și cum rămase-n urmă Cetățuia
pe unde cânta vântul „Haleluia!”
iar noi eram ai lui și-alt nimănuia!

*

Cine ar mai putea să știe
cum jupuiam noaptea de vie
când venea toamna să ne-mbie?

Und’ s-au ascuns fătucile
cu țatele ca nucile
de ne-ncurcau răscrucile?

Pe unde-or fi muierile
ce logodeau tăcerile
pămîntului cu serile?

Unde sprintărele studinte
de pînă și domnul părinte
uita de toate cele sfinte,

mult prea frumoase filoloage
punând pe suflete zăloage
și inimile să se roage?

Umbrite crame și stradele
unde făceau de toate cele
heruvii nărași la rele

unde-au pierit și unde sânt
îmbolnăviții de cuvânt,
craii de umbră și de vânt?

Cine ar mai putea să știe
cum jupuiam noaptea de vie
când venea toamna să ne-mbie?

*

Furișa-m-aș, furișa
pe la poarta dumneata
când amurge lumina,
să mă uit pe ferstruie
să te văz în cămășuie
cînd pe coapse luna suie,

să-mi treacă sufletul pragul
cum trece vântul pribeagul
și-și pierd vorbele șireagul
cînd ard dodoloațele
măndrele și hoațele
de fac boroboațele,
cînd se smeresc fesele
precum preotesele
în nopțile vesele,

să-ți iau măsura
cu gura
cum ei cuminecătura
să-ți știu fața
dimineața
cînd te speli pe ochi cu ceața.

*

Toate fuseseră altcum
în înserările de fum
decît în ceasul de acum.

Însomnura lumina în odaie
și întunericul curgea șiroaie
iar buzele îi miroseau a ploaie,
a struguri umerii și a scumpie
iar trupu-a toamnă răstignită-n vie
pe cruci de tămâios și razachie.

Cheamă-ți serafii, Doamne, din unghere
să laude-n biserici de tăcere
flămânda coapselor întemeiere,
și dimineața glezenelor stinghere

și lasă ca-n acele începuturi
să ne frământe carnea-n așternuturi
mareea legiunilor de fluturi!

*

Și cum s-a dus, o cum s-a dus
din răsărit către apus
lumina care ne-a sedus!

Aminte nu mi-aș fi adus
de n-ar fi spus-o cum a spus
pe cînd îi tremurau pe buze
tăcerile de mult lehuze
și n-ar fi fost de mirt și de tămâie
până la zvăpăiatele călcăie?

Cum îi mai lunecau pe șolduri
și-n palme ticăloasele imbolduri
și i se-ncolăceau pe pulpe
parșive viclenii de vulpe
cînd ni se deșteptau în oase
adâncurile fioroase
și-n sânge hăuia oceanul.
O, Doamne, cât de scurt fusese anul!

Blagoslovită fie amintirea
nălucii care-mi otrăvise firea
și n-aveam s-o mai aflu nicăirea!

Veche baladă

bătrânului Montmartre

Cînd eram june la Paris,
fără culcuș, de șfanți proscris
dar prinț de dame cu dichis,
mă socotem în Paradis.
Dar patati și patata
zilele fug cu viața ta!

Cînd eram june la Paris,
fante de crîsmă și plictis,
luna dansa în Mont Cenis ;
Dar patati și patata
zilele fug cu viața ta!

Cînd eram june la Paris,
și cînd mă giugiulea Doris
ce nopți, ce zbenguieli de vis !
Dar patati și patata
zilele fug cu viața ta!

Cînd eram june la Paris,
pe șleaul crupelor promis
făceam cu sâni compromis !
Dar patati și patata
zilele fug cu viața ta!

Cînd eram june la Paris
făcînd din crîsmă paraclis
dădeam doar zorilor zapis ;
Dar patati și patata
zilele fug cu viața ta!

Cînd fost-am june la Paris
am avut tot și tot s-a zis :
amici, iubită, șfanți - abis ;
Căci patati și patata
zilele fug cu viața ta!

Se duse viața cum e scris
și noi cu ea, în Mont Cenis
doar vântul ține han deschis
și umbrele mai dau înscris.
Căci patati și patata
zilele fug cu viața ta!



unde-au pierit
și unde sânt
îmbolnăviții
de cuvânt,
craii
de umbră și
de vânt?

Cine ar mai
putea să știe
cum jupuiam
noaptea de vie
când venea
toamna
să ne-mbie?

DE LA VORONEJ SPRE VORONEJ (III) (Jurnal cu Osip Mandelștam și Nichita Stănescu)

Seara, începând cu ora 18, la „Clubul Cărții Petrovski”, a avut loc recitalul de poezie „Omagiu lui Osip Mandelștam”. Inițial, programul (tipărit), prevedea că vom citi doar trei autori: subsemnatul, Andry Raynold din Marea Britanie și Pavel Nerler. Apoi, spre bine, au fost incluși în program și câțiva poeți din Voronej.

La început, am citit în românește patru poeme de-ale lui Mandelștam, pe un ecran dându-se originalul rusesc. După, o doamnă îmi spune: „Eu cunosc limba italiană și am înțeles multe cuvinte pe care le-ați rostit”.

Din poemele lui Mandelștam, traduse în ucraineană, a citit Larisa Olenina, poetă ucraineană care locuiește la Voronej. La editura Universității de Stat a editat un volumul bilingv ruso-ucrainean al lui Mandelștam, pe care mi l-a dăruit, intitulat „Pentru totdeauna păstrează cuvântul meu”. Autoarea e în convalescență, abia trecută de o intervenție chirurgicală la ochi, ajutată să urce pe și să coboare de pe scenă de poetul Valentin Nervin.

Da, pe aici sunt mulți maloruși (haholi, ruteni). Precum constata, metaforic, și Mandelștam:

*În aerul dens de stepă tamboviană
Trenurile se cheamă-nde ele,
În limba lor ucraineană
Revărsându-și sirenele.*

Din câte îmi amintesc, pe aceste țărâmurile slavone... mixte, s-au născut și vreo doi din poeții avangardiști ucraineni, unul din ei fiind Edvard Striha. (Acum două-trei săptămâni, am trimis la „Tracus Arte” „Panorama poeziei avangardei ucrainene”, Ioan Cristescu, directorul, propunând să apară în luna mai, anul viitor.)

Harta și situația dramatică ne amintesc că regiunea rusească Voronej se învecinează cu o parte din zona de conflict din Ucraina și, la drept vorbind, tacit dar nu prea, populația de pe aici susține separatiștii din Donbas, iar structurile militare rusești se implică în cele ce se întâmplă în țara vecină. Presa scrie că, la „Uzina Centrală de reparații Nr. 172” din Voronej, sunt aduse pentru renovare tancuri rusești, lovite de obuze în Ucraina. Uneori, muncitorii descoperă în ele trupurile arse ale membrilor echipajului. Din Ucraina, țară, acum un timp, frățească, azi – inamică până la moarte. Pentru că în Ucraina, vecină cu regiunea Voronej, se moare...

Concluzii după prima zi de simpozion: S-ar părea că în Federația Rusă, inclusiv la Voronej (în universitatea, la muzeul „Nikitin”) se intensifică cercetările sistematice legate de viața și activitatea lui Osip Mandelștam, devenit simbol al înfruntării și depășirii ne-libertății. Deci, și noi suntem cuprinși în una din manifestările ample de repozitionare axiologică transfrontalieră a creației, ba chiar a fenomenologiei mandelștamiene într-o luminare mai obiectivă a figurii creatorului, a personalității sale tot mai importante în literatura rusă, dar și în cea universală. Astăzi, când parcă prezentul se face mai iute istorie. Iute și amară.

Mesaj de la Uniunea Scriitorilor, apoi de la colega de facultate Tatiana Calos (de altfel, pe când eram, vara trecută, în Italia, dânsa îmi scrisese și despre sinuciderea lui G. G., alt coleg al nostru): a murit Haralambie Moraru. Mi-a fost coleg de grupă studentăescă, am lucrat împreună în redacțiile „Tinerimea Moldovei”, „Literatura și arta”. A dus o viață cu destule

perioade de derută și neașezare de destin, ba chiar de rătăcirii, care i-au și grăbit plecarea. Păcat.

Îmi telefonează Nichita Danilov, anunțându-mă că a lăsat la secretara Filialei USR volumul său de poeme „Recviem pentru țara pierdută”. Mulțumiri!

P.S. la seara poetică de azi, care s-a terminat cumva indecis, fără – cum să zic? – punctul final obișnuit la noi, în România, dar, din câte știu, și prin Rusia. Numai că la Voronej modul în care a finalizat întrunirea noastră m-a dus la gândul că, poate, colegii mei de pe aici sunt sau abstinence, sau, pardon, șomeri. Să vii tu în Rusia și, după o seară de poezie, să nu ciocnești un țoi de vodcă?! Dar așa a fost... Delicat, vreo trei colegi au declinat propunerea mea de a-i servi cu ceva de-ale stră-străbunului nostru Bachus. Îi întreb ce băutură bună aș putea procura. Răspuns confuz, descurajator: nu știu. Pentru că, în ultimul timp, orice alcool în Rusia pare a fi contrafăcut. În special după sancțiuni și sistarea importului de băuturi de peste hotare. Eu intru, totuși, într-o alimentară și încep a chibzui. Până dau cu ochii de vodca „Starii Kazan” („Vechiul Kazan”). Păi, acum doi sau trei ani, mi-a oferit o sticlă colega Gazizova din Tatarstan și băutura mi se păruse delicioasă! Tare, dar delicioasă. Ce înseamnă reclama! – procur o sticlă de „Starii Kazan”. E drept, gustată la hotel, nu mi s-a părut de condiția și finețea celei primite drept cadou, dar, la drept vorbind, nici de lăsat nu e. Adică, nu e rea. (Firește, în doze potrivite până la moderat... – ca să o dau în... meteo-alcoologie)

8.XI.2016

E ziua care îmi amintește de marele prozator și poet (cred că aceasta e succesiunea de importanță în activitatea sa) Ivan Alekseievici Bunin. Născut la Voronej, pe 22 octombrie 1870, primul laureat Nobel dintre scriitorii ruși avea să moară pe 8 noiembrie 1953 la Paris.

Îmi amintesc de Bunin, dar și de Gogol, alt mare prozator de care sunt fermecat-uimit în continuare. Să zic: Van Goog(h)ol. Sau, vecin cu Maria Pilchin: *Un gând pentru Ivan Googhol*.

Azi, în prima parte a programului de simpozion, am vizitat expoziția dedicată lui Mandelștam la Muzeul Regional. E de remarcă că ușile care duce spre Osip Mandelștam și Andrei Platonov au un chenar roșu-sângeriu, simbolic, dramatic. Primul dintre ei, surghiunit aici, al doilea, Platonov, născut la Voronej, dar care, aiurea în Rusia, avea să fie supus represaliile staliniste.

Apoi am pornit să vizităm locurile mandelștamiene. Când cu autobuzul, când pedestru. Din iunie 1934 până în mai 1937, Mandelștam a locuit la cinci gazde. Spre una din ele duce... posibila stradă Mandelștam. Posibilă, deoarece, oficial, ea se numește a Croitorilor. Iar metaforic, cu nume „extras” dintr-un poem al lui Mandelștam, e cunoscută ca: *Strada Groapa*.

După o confuzie cu ambuteiaj prostesc pe strada Primului regiment de voluntari comuniști, din care cu greu a ieșit modernul și mătăhălosul autobuz care ne transporta, peste o pasarelă am traversat un triaj de cale ferată, ajungând la strada Croitorilor care, în 1935, îi inspirase poetului următoarele versuri:

„Ce stradă este aceasta?/ E strada Mandelștam./ Ce nume, Doamne, iartă, –/ Oricum l-ai întoarce, l-ai zice/Sună strâmb, nu-n linie dreaptă.// El era prea puțin pe linie./ N-avea caracter-petală de floare,/ Iată de ce astăzi uliță de haram/ Sau, mai corect, această groapă/ Așa și se numește – Osip/ Și-ncă Mandelștam...”

Impresia e năucitoare: că, din 1935 spre noi, aceste locuri, această stradă nu s-au schimbat

prea mult! Iată și bojdeuca, nr. 46, în care a locuit Mandelștam cu soția. Pare a fi originalul întruchipat, aproape nealterat! Doar că, pe de lături, din cărămidă albă, au mai fost construite niște anexe. În primul rând te gândești că nu ar fi prea fericit poetul, acolo, în mormânt, pentru ca o atare, într-adevăr, stradă-groapă să-i poarte numele. În al doilea rând, îți zici că, dacă cele câteva zeci de locuitori nu doresc ca strada lor să poarte numele unui mare poet, poate chiar e mai bine așa, – ca o atare fundătură se cheme în continuare a Croitorilor. (Deocamdată, unica stradă ce poartă numele lui Mandelștam se află în capitala Poloniei, Varșovia, oraș în care s-a născut poetul.)

În scuarul sau, poate, chiar parcul (dimensiunile pendulează între aceste două denumiri) din fața Pasajului Petrovski remarc ceva ce îmi amintește de casă. Să fiu mai explicit: dacă la Cluj băncile erau vopsite tricolor, aici unele bănci sunt proiectate în așa fel, încât, pe de margini, să configureze steaua. Și încă roșie. Vopsită. Uite așa, cu fundul pe tricolor sau pe stea!

Impresia penibilă o atenuează placa de sub un geam de casă care spune că aici, în februarie 1936, a găzduit Anna Ahmatova, venită să-l viziteze pe exilatul ei coleg și prieten Osip Mandelștam, ambii fiind considerați cei mai autentici akmeiști, precum s-au și considerat viața întreagă.

Să te miri nu alta cât de realiști pot fi, uneori, poeții în versurile lor, precum în cazul poemului „Voronej” al Annei Ahmatova! Zici asta, gândindu-te că iată, în scuarul pe latura căruia se află placa memorială amintită, se află monumentul lui Pentru cel Mare. Alte lucruri se pot înțelege/ subînțelege chiar din textul poemului (dedicat lui Osip Mandelștam): „Orașul întreg de gheață e încătușat./ Ca sub sticlă sunt copacii, zidurile, omătul./ Eu pășesc peste cristale timid, amânat./ Goana sănioarelor își schițează zigzagul./ Iar peste Petru din Voronej – ciorile./ Apoi plopii și bolta deschisă-verde, părând/ Spălăcită în praful ce-l spulberă soarele (...)// Iar în odaia poetului în dizgrație/ Stau de pază spaima și Muza, cu schimbul./ Și vine noaptea/ Căreia nu-i este dat răsăritul”.

Călcăm a doua oară pe... greblă. Adică, prânzim la același restaurant-cafenea (așa ceva, mixt) „Grabli” = „Grebla”.

În drum spre universitate, discut una-alta cu Vladimir Șarov, scriitor și eseist din Moscova. (Înainte de comunicarea sa, el ținu să precizeze: „La întruniri de acest gen, îmi mai frec și eu creierii de creierii altora, în speranța să mă contaminez, să prind la minte”.)

E cu trei ani mai tânăr ca mine. La Moscova, a terminat o școală specială cu profil fizico-matematic, după care a fost admis la Institutul de Economie „Plehanov”, de unde, însă, a fost exmatriculat. Mai târziu, a absolvit Facultatea de Istorie a Universității din Voronej. A lucrat hamal, muncitor de rând printre arheologi, secretar literar. Motivul excluderii din institut? Unul grav de tot pe timpurile comunismului: instigarea la grevă a studenților. Caz de care se ocupa KGB-ul și, dacă tatăl lui Vladimir nu ar fi fost un jurnalist cunoscut, cine știe cum s-ar fi încheiat tevatara dens pigmentată ideologic. Îl întreb cum a fost. Volodea povestește abătut: din cauza unei studente, cu care se aveau de bine. Erau undeva la muncă în colhoz, la strânsul cartofilor, nu se știe ce făcuse neregulamentar prietena sa, încât superiorii au decis să o trimită acasă, pedeapsa urmând a-i fi aplicată la institut. Volodea i-a luat apărare, s-au alăturat, mai întâi, mai multe colegi, apoi colegi, care nu mai vroiau să meargă la muncă, dacă nu este revocată decizia de a fi pedepsită colega lor. Istorie mai complicată, dar ne oprim aici. Prin cunoștințe, a ajuns la Voronej, unde chiar a fost prieten cu fostul rector al universității. Asta e.



La monumentul lui Osip Mandelștam

În scuarul sau, poate, chiar parcul (dimensiunile pendulează între aceste două denumiri) din fața Pasajului Petrovski remarc ceva ce îmi amintește de casă. Să fiu mai explicit: dacă la Cluj băncile erau vopsite tricolor, aici unele bănci sunt proiectate în așa fel, încât, pe de margini, să configureze steaua. Și încă roșie. Vopsită. Uite așa, cu fundul pe tricolor sau pe stea!